

Sygn. akt XV Ca 1156/20

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący sędzia Brygida Łagodzińska

sędzia Jolanta Borkowicz-Grygier

sędzia Krzysztof Godlewski

Protokolant st. sekr. sąd. Aleksandra Langocz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 maja 2021r. w P.

sprawy z wniosku A. S.

przy udziale (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 14 lutego 2020 r.

sygn. akt V Ns 2113/(...)

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

1. wniosek oddalić,

2. kosztami postępowania obciążyć wnioskodawczynię w całości, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu, z zaznaczeniem, że koszty zastępstwa prawnego należne są w stawce minimalnej;

II. zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 340 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Jolanta Borkowicz-Grygier Brygida Łagodzińska Krzysztof Godlewski

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni A. S. wniosła o ustanowienie na rzecz (...) sp. z o.o. służebności przesyłu na nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy (...) w P. prowadzi księgę wieczystą o nr (...) dla linii przesyłowych: naziemnej średniego napięcia SN 15 kV oraz kablowej niskiego napięcia NN 0,4 kV, polegającej na prawie korzystania z nieruchomości w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem. Wnioskodawczyni domagała się również zasądzenia od uczestnika postępowania na swą rzecz jednorazowego wynagrodzenia w kwocie 60 000 zł

oraz o zasądzenie od uczestnika zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na wniosek (...) sp. z o.o. wniosła o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie na swą rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w tym opłaty od pełnomocnictwa.

Pismem procesowym z dnia 11 marca 2014 r. wnioskodawczyni zmodyfikowała wniosek wnosząc o zasądzenie z tytułu jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu kwoty 110 000 zł.

Postanowieniem z dnia 14 lutego 2020 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu w punkcie 1. ustanowił na rzecz uczestnika postępowania (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., na nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), działka nr (...), arkusz mapy (...), dla której Sąd Rejonowy (...) w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...), służebność przesyłu polegającą na tym, że uczestnik postępowania może korzystać z pasa gruntu o powierzchni 0,0119 ha wzdłuż linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV, według przebiegu wskazanego w opinii biegłego geodety J. W. z dnia 8 maja 2018 r. i załączonej do tej opinii mapy służebności przesyłu linii elektroenergetycznej SN 15 kV, która to mapa stanowi integralną część niniejszego postanowienia, w zakresie niezbędnym do przesyłu energii, z prawem wejścia lub wjazdu na teren nieruchomości celem przeprowadzenia prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych, remontowych, modernizacyjnych, dokonywania kontroli i przeglądów oraz usuwania awarii wskazanych urządzeń przesyłowych. W punkcie 2. postanowienia tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu Sąd zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwotę 20 268 zł, w punkcie 3. oddalił wniosek w pozostałym zakresie oraz w punkcie 4. kosztami postępowania obciążył uczestnika postępowania w całości, pozostawiając szczegółowe rozliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji:

A. S. jest właścicielką nieruchomości położonej w C., działka nr (...), arkusz mapy (...), obręb C., dla której Sąd Rejonowy (...) w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Prawo własności gruntu wnioskodawczyni uzyskała w dniu 3 lipca 2003 r. na podstawie umowy sprzedaży. Sąd Rejonowy wskazał, że na przedmiotowej nieruchomości znajdują się elementy infrastruktury przesyłowej wykorzystywane i wchodzące w skład przedsiębiorstwa uczestnika postępowania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., tj. naziemna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV, w tym jeden słup o dwóch podporach obsługujący tę linię. Natomiast nie znajduje się na niej kablowa linia niskiego napięcia NN, która stanowi własność uczestnika postępowania. Sąd wyjaśnił, że zakłady (...) na podstawie postanowienia z dnia 24 czerwca 1982 r. zostały wpisane do rejestru przedsiębiorstw państwowych. Następnie na podstawie zarządzenia nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. zostało utworzone przedsiębiorstwo państwowe o nazwie (...) w P., w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) na bazie zakładu (...). W dniu 12 lipca 1993 r. (...) w P. został przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, działającą pod firmą (...) Spółka Akcyjna w P.. W dniu 17 grudnia 2002 r. zostały połączone spółki: (...) SA w P., (...) SA w S., (...) SA w Z., (...) w B., (...) w G., w jedną spółkę działającą pod firmą (...) w P.. Od dnia 23 września 2004 r. spółka działa po firmą (...) SA w P.. (...) SA w P. utworzyła spółkę (...) Sp. z o.o. w P., do której wniosła aport w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa - oddziału (...) SA samodzielnie sporządzającego bilans i prowadzącego działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej. Sąd Rejonowy wskazał, że na terenie nieruchomości wnioskodawczyni przy ul. (...) w C., stanowiącej działkę nr (...) (KW nr (...)), obszar pasa technicznego niezbędnego do prawidłowej eksploatacji urządzeń przesyłowych wynosi 119 m⁽²⁾. Nieruchomość jest zabudowana budynkiem mieszkalnym jednorodzinny. Budynek położony jest w tylnej części działki, a teren zagospodarowany jest roślinnością ozdobną. Linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV wraz jednym elementem naziemnym – słupem o dwóch podporach, usytuowana jest we frontowej części przedmiotowej nieruchomości. Sąd wskazał, że wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości (...) (działki nr (...)), płatne jednorazowo, wynosi 20 268 zł. Na wskazaną kwotę składają się: wynagrodzenie za obniżenie wartości nieruchomości – 5 961 zł oraz wynagrodzenie za dalsze korzystanie – 14 307 zł. Pismem z dnia 21 lutego 2013 r. wnioskodawczyni, reprezentowana przez pełnomocnika, wezwała uczestnika postępowania do zawarcia umowy o ustanowieniu służebności przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem w wysokości 60 000 zł. Do zawarcia umowy nie doszło. Stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dokumentów urzędowych i prywatnych oraz opinii biegłego.

W ocenie Sądu Rejonowego na miano wiarygodnych zasługiwały złożone przez wnioskodawczynię dokumenty w postaci mapy zasadniczej z naniesionym przebiegiem linii przesyłowej, wezwania skierowanego do uczestnika oraz odpis księgi wieczystej nr (...). Nie były one kwestionowane przez uczestnika postępowania, tym samym Sąd Rejonowy nie miał podstaw, by podejmować z urzędu czynności celem ich weryfikacji. Sąd nie znalazł również podstaw, by kwestionować załączone do odpowiedzi na wniosek dokumenty potwierdzające przekształcenia i zmiany podmiotowe kolejnych przedsiębiorców energetycznych poczynawszy od 1982 r., w tym następstwo prawne uczestnika postępowania na podstawie umowy zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa z dnia 30 czerwca 2007 r. Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 15 grudnia 2017 r. oddalił wniosek uczestnika o zobowiązanie Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego dla powiatu (...), Starostwa Powiatowego w P., Urzędu Gminy C., Archiwum Państwowego, Wojewody (...) oraz „innego urzędu wskazanego jako właściwy rzeczowo przez w/w podmioty” do przedłożenia dokumentów dotyczących budowy linii przesyłowej SN 15 kV. Sąd Rejonowy stosownie do art. 250 § 1 zd. 2 k.p.c. oraz zgodnie z prezentowanym w orzecznictwie stanowiskiem, iż „przepisy art. 3 w związku z art. 250 § 1 zdanie drugie k.p.c. stanowią szczególne unormowanie w stosunku do art. 187 § 2 pkt 4 k.p.c., z którego można wywodzić obowiązek sądu udzielania pomocy stronie w zbieraniu materiału dowodowego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1999 r., sygn. I CKN 140/98, publ. Legalis), postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2014 r. zobowiązał pełnomocnika uczestnika do wykazania, że nie może on uzyskać znajdujących się w dyspozycji organów władzy publicznej wyciągów/odpisów dokumentów wymienionych w punkcie 8. pisma z dnia 26 lutego 2014 r. oraz w punkcie 1. pisma z dnia 30 lipca 2014 r. w terminie 30 dni pod rygorem oddalenia wniosków o zwrócenie się do wskazanych przez uczestnika organów o przedłożenie wnioskowanych dokumentów i pominięcia dowodu z tych dokumentów na okoliczności wnioskowane przez uczestnika postępowania. Uczestnik nie wykonał przedmiotowego zobowiązania, mimo że sądowy termin jego realizacji został przedłużony do dnia 19 czerwca 2015 r. W piśmie z dnia 4 września 2014 r. uczestnik wskazał jedynie, że otrzymał z Urzędu Gminy C. i Starostwa Powiatowego w P. informację, że nie posiadają oni dokumentów dotyczących spornej linii przesyłowej SN 15 kV. W ocenie Sądu Rejonowego zeznania świadka E. W. miały ograniczone znaczenie dla poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych. Jego twierdzenia, że linia ta istniała i funkcjonowała w 1975 r. nie znalazły w pozostałym, zaoferowanym przez uczestnika postępowania, materiale dowodowym, w tym nie ma jakiegokolwiek dokumentu choćby uprawniającego twierdzenia świadka w tym zakresie. W szczególności według Sądu Rejonowego nie sposób na podstawie zeznań świadka ustalić daty posadowienia spornych urządzeń przesyłowych na nieruchomości stanowiącej obecnie własność A. S.. Z uwagi na brak w materiale dowodowym obiektywnych dowodów, pozwalających na weryfikację informacji podanych przez świadka, jego zeznania w ocenie Sądu Rejonowego miały w tym zakresie małą wartość dowodową i samoistnie nie mogły stanowić miarodajnej podstawy dokonywanych w sprawie ustaleń faktycznych. W ocenie Sądu Rejonowego opinia sporządzona przez biegłego sądowego z dziedziny elektroenergetyki A. J. nie miała w istocie znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Sąd powołując się na prezentowane w orzecznictwie stanowiska wyjaśnił, że bezprzedmiotowe było zlecenie biegłemu w dziedziny elektroenergetyki ustalenie obszaru pasa służebności przesyłu wzdłuż linii elektroenergetycznej SN 15 kV, skoro miarodajne były w tym zakresie dane udostępnione przez (...) Sp. z o.o. Sąd Rejonowy przy ustalaniu wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu oparł się również w tym zakresie na opinii biegłego J. M., wyjaśniając, że wycena nieruchomości i ustalenie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, w tym wybór właściwego podejścia oraz metody i techniki szacowania, należy do kompetencji rzeczoznawcy majątkowego, tym samym również określenie współczynnika współkorzystania K, jako element procesu tej wyceny, pozostaje w gestii biegłego z tej specjalności. W ocenie Sądu Rejonowego opinie biegłych sądowych J. W. oraz J. M. były miarodajne dla ustalenia przebiegu służebności oraz dla ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Biegły J. W. wykreślił na mapie przebieg linii energetycznej SN 15 kV na nieruchomości wnioskodawczyni. Jego opinia nie była kwestionowana przez wnioskodawczynię, ani uczestnika postępowania. Biegły J. M. z kolei określił wartość prawa służebności w oparciu o przeznaczenie nieruchomości, jej wartość na rynku lokalnym oraz stopień ingerencji w prawo własności. Biegły w klarowny sposób przedstawił swój tok rozumowania prowadzący do wywiedzionych przez niego wniosków końcowych oraz przytoczył okoliczności uzasadniające prezentowane w opinii stanowisko. Jednocześnie Sąd Rejonowy nie podzielił zastrzeżeń uczestnika do opinii biegłego sądowego, zgłoszonych w piśmie z dnia 19 lipca 2019 r., gdyż biegły w pisemnych oraz ustnych wyjaśnieniach w sposób przekonywujący wyjaśnił i rozwinął stwierdzenia zawarte w jego pisemnej opinii i odniósł się do zastrzeżeń uczestnika, odpierając w stanowczy, wyczerpujący, logiczny i zrozumiały sposób te zastrzeżenia.

Treść tej opinii, w ocenie Sądu Rejonowego, również w świetle wyjaśnień biegłego w opinii uzupełniającej, nie wykazuje sprzeczności z zasadami logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej, które uzasadniałyby konieczność zasięgnięcia opinii innego biegłego, a właśnie pod tymi względami należy oceniać opinie biegłych. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że podnoszona przez uczestnika w piśmie argumentacja odnośnie braku podstaw do uwzględniania obniżenia wartości nieruchomości jako składnika wynagrodzenia za ustanowienia służebności przesyłu de facto adresowana jest do Sądu i nie może być rozpatrywana jako zarzuty do opinii biegłego. W ocenie Sądu Rejonowego na miano wiarygodnych zasługiwały nadto zeznania wnioskodawczynie A. S., aczkolwiek miały one marginalne znaczenie dla poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych. W ocenie Sądu Rejonowego wniosek A. S. o ustanowienie służebności przesyłu na jej nieruchomości na rzecz uczestnika postępowania (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. za jednorazowym wynagrodzeniem okazał się częściowo zasadny. Na wstępie rozważań prawnych Sąd Rejonowy powołał przepis art. 285 § 1 i 2 k.c. zgodnie z którym nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (służebność gruntowa). Służebność gruntowa może mieć jedynie na celu zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej lub jej oznaczonej części. Następnie Sąd Rejonowy wyjaśnił, że z dniem 3 sierpnia 2008 r. weszły w życie przepisy Kodeksu cywilnego o służebności przesyłu (art. 305⁽¹⁾ - art. 305⁽⁴⁾), dodane przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 116, poz. 731). Stosownie do art. 305⁽¹⁾ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Sąd Rejonowy wskazał, że odnośnie elementów infrastruktury przesyłowej określonych we wniosku o ustanowienie służebności przesyłu jako „linia kablowa niskiego napięcia”, uczestnik postępowania już w odpowiedzi na ten wniosek zakwestionował, jakoby wchodziły one w skład jego przedsiębiorstwa i stanowiły jego własność, tym samym to na wnioskodawczynie spoczywał ciężar wykazania tej okoliczności. Ponieważ nie zgłosiła ona w tym zakresie jakichkolwiek wniosków dowodowych, wniosek o ustanowienie służebności przesyłu dla linii kablowej niskiego napięcia został oddalony, jako nie wykazany. Natomiast odnośnie ustanowienia służebności przesyłu dla napowietrznej linii elektroenergetycznej SN 15 kV uczestnik zakwestionował wniosek co do zasady, podnosząc zarzut zasiedzenia przez jego poprzednika prawnego służebności gruntowej odpowiadającej treści prawa służebności przesyłu, ewentualnie - zarzut zasiedzenia służebności przesyłu. W ocenie Sądu Rejonowego żaden z wymienionych zarzutów nie zasługiwał na uwzględnienie, albowiem uczestnik, mimo spoczywającego na nim ciężaru dowodowego, nie zdołał wykazać ich zasadności. Sąd wyjaśnił, że bieg terminu zasiedzenia służebności rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. Wynika to z istoty służebności przesyłu, a zatem i służebności gruntowej odpowiadającej jej treści, którą jest korzystanie w określonym zakresie z urządzeń służących do przesyłu gazu, energii elektrycznej, wody itp. Sąd Rejonowy wskazał, że skoro zasiedzenie służebności może nastąpić na rzecz przedsiębiorstwa – a nie nieruchomości władnącej – dopiero oddanie wskazanych urządzeń do użytku może stanowić o rozpoczęciu biegu zasiedzenia. Tymczasem uczestnik, mimo spoczywającego na nim w tym zakresie ciężaru dowodowego, nie zaoferował dowodów, które dałyby podstawę do ustalenia, w jakiej dacie konkretnie na nieruchomości wnioskodawczynie zostały wybudowane elementy infrastruktury przesyłowej, aktualnie wykorzystywanej przez uczestnika postępowania. Tym bardziej w ocenie Sądu Rejonowego nie sposób było uznać w ślad za uczestnikiem postępowania, że rzeczona linia na tym odcinku została wybudowana i funkcjonuje od lat 60-tych. Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy uznał, że uczestnik, mimo spoczywającego na nim ciężaru dowodowego, nie wykazał, kiedy on lub jego poprzednik prawny przystąpił do korzystania z nieruchomości wnioskodawczynie w sposób odpowiadający treści służebności przesyłu. Brak udowodnienia tych okoliczności skutkuje brakiem możliwości ustalenia terminu początkowego biegu zasiedzenia oraz oceny dobrej bądź złej wiary posiadacza, co doprowadziło do konkluzji Sądu, że uczestnik nie wykazał, by przed dniem 4 grudnia 2013 r. upłynął termin zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu lub termin zasiedzenia służebności

przesyłu. W ocenie Sądu na uwzględnienie nie zasługiwał również podniesiony przez uczestnika zarzut nadużycia przez wnioskodawczynię prawa podmiotowego. Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Sąd wskazał, że z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika, iż uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawczyni w celu przesyłu energii elektrycznej, nie mając do tego jakiegokolwiek tytułu prawnego. W ocenie Sądu dalsze utrzymywanie takiego bezprawnego stanu jest niedopuszczalne w świetle obowiązujących zasad prawa. Sąd złożony przez A. S. wniosek o prawne uregulowanie tej sytuacji poprzez ustanowienie na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności przesyłu uznał za uzasadniony interesem nie tylko wnioskodawczyni jako właścicielki gruntu, ale przede wszystkim interesem uczestnika postępowania – jako przedsiębiorcy korzystającego z posadowionych na tym gruncie urządzeń przesyłowych. Tym samym w ocenie Sądu nie sposób kwalifikować tego wniosku jako przejawu nadużycia przez wnioskodawczynię przysługującego jej prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). Sąd wskazał, że o wynagrodzeniu za ustanowienie służebności przesyłu, zgodnie z dyspozycją art. 305⁽²⁾ § 1 k.c., zobligowany jest orzekać z urzędu. Trudno zatem również w tym aspekcie dopatrywać się w działaniach wnioskodawczyni jakiegokolwiek naruszenia zasad współżycia społecznego. Sąd podkreślił, że uczestnik postępowania, jakkolwiek prowadzi działalność w bardzo ważnej dla społeczeństwa gałęzi gospodarczej, to jednak nie czyni tego pro bono. Wręcz przeciwnie, za swoje usługi pobiera od odbiorców energii opłaty, uzyskuje z tego tytułu korzyści, stąd winien również sam we własnym zakresie ponosić koszty swojej działalności. Zatem w ocenie Sądu Rejonowego w świetle zgromadzonego materiału dowodowego spełnione zostały przesłanki ustanowienia na rzecz uczestnika służebności przesyłu opisane w art. 305⁽²⁾ § 2 k.p.c., zgodnie z którym, jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu. Sąd wskazał, że w niniejszej sprawie, pomimo wniosku A. S. z dnia 21 lutego 2013 roku o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem, uczestnik postępowania i wnioskodawczyni nie zawarli odpowiedniej umowy. W konsekwencji wnioskodawczyni była uprawniona do żądania ustanowienia przez sąd służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem. Przebieg pasa służebności przesyłu został oznaczony przez biegłego geodetę J. W. na mapie stanowiącej integralną część postanowienia. Przebieg pasa służebności przesyłu nie był kwestionowany przez uczestników postępowania, a jego powierzchnia została wyznaczona z uwzględnieniem warunków eksploatacji sieci przyjętych w przedsiębiorstwie uczestnika postępowania. Treść służebności Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o wskazania zawarte we wniosku, mając na względzie to, że powinna ona zapewnić uczestnikowi prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w ograniczonym zakresie, koniecznym do przesyłu energii. Korelatem tego uprawnienia jest obowiązek każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej znoszenia cudzych urządzeń infrastruktury przesyłowej na jego gruncie. Sąd Rejonowy nie uwzględnił zawartego w punkcie 11. odpowiedzi na wniosek żądania uczestnika, by ustanowiona na jego rzecz służebność obejmowała, poza czynnościami bezpośrednio związanymi z eksploatacją linii elektroenergetycznej, również nie skonkretyzowane bliżej prawo do rozbudowy, w tym wprowadzania i wyprowadzania nowych obwodów elektrycznych. Sąd wskazał, że celem służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu jest umożliwienie właściwego korzystania z urządzeń będących własnością przedsiębiorstwa przesyłowego, usytuowanych na nieruchomości obciążonej, stanowiącej własność osoby trzeciej. Korzystanie to polega na bieżącej eksploatacji urządzeń. Ograniczenie prawa właściciela nieruchomości obciążonej powinno dotyczyć tylko takiego zakresu korzystania z jego nieruchomości, jaki okaże się niezbędny dla osiągnięcia zamierzeń przy eksploatacji urządzeń. Po ustanowieniu służebności przesyłu i późniejszym posadowieniu urządzeń przesyłowych może powstać ważna potrzeba gospodarcza zmiany sposobu wykonywania służebności. W takim przypadku właścicielowi obciążonej nieruchomości lub przedsiębiorstwu przesyłowemu przysługuje roszczenie o zmianę sposobu wykonywania służebności lub jej zakresu. Koszty przeprowadzenia zmiany mogą obejmować wynagrodzenie za taką zmianę, jeżeli będzie to związane ze zwiększeniem obciążenia nieruchomości. Dlatego Sąd Rejonowy wyjaśnił, że nie miał podstaw, by w ramach ustanowionej służebności przesyłu przyznać uczestnikowi postępowania in abstracto dodatkowe uprawnienie do rozbudowy lub przebudowy znajdującej się na tej nieruchomości infrastruktury przesyłowej. Przechodząc do rozważań w zakresie wynagrodzenia Sąd przywołał treść art. 305⁽²⁾ k.c., z którego wynika, że ustanowienie służebności następuje „za odpowiednim wynagrodzeniem”. Odpłatność należy więc do istoty sądowego ustanowienia służebności, zaś

sąd, ustanawiając służebność przesyłu, orzeka o tym wynagrodzeniu z urzędu, niezależnie od wniosku właściciela nieruchomości służebnej, chyba że uprawniony zrzekł się wynagrodzenia. Sąd wyjaśnił, że ustanowienie służebności przesyłu tworzy stabilny tytuł do korzystania z obciążonej nią nieruchomości. Charakter służebności przesyłu sprawia, że wynagrodzenie za jej ustanowienie trudno jest wyliczyć na podstawie korzyści, które uprawniony przedsiębiorca czerpie z prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, chociaż wykorzystanie obciążonej służebnością nieruchomości jest czynnikiem pozwalającym na działanie tego przedsiębiorstwa w określonej skali i w określony sposób. Jeśli wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu nie rozważa się z perspektywy korzyści czerpanych z wykorzystaniem cudzej nieruchomości przez przedsiębiorcę, który sprzedaje energię lub świadczy inne usługi przy jej wykorzystaniu, to pozostaje ocenić je z perspektywy interesów ekonomicznych właściciela nieruchomości obciążonej. Płatne jednorazowo wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu powinno stanowić ekwiwalent wszystkich korzyści, których właściciel nieruchomości zostanie pozbawiony w związku z jej obciążeniem. Powinno ono też pokryć wszystkie niedogodności, jakie w przyszłości dotkną właściciela obciążonej nieruchomości w związku z ustanowieniem służebności. Sąd Rejonowy wskazał, że punktem wyjścia przy ocenie rozmiaru niedogodności wynikających z obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu musi być rozważenie charakteru obciążonej nieruchomości, a mianowicie jej przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego oraz – w braku planu – właściwości terenu, na których leży nieruchomość i sposobu wykorzystania nieruchomości sąsiednich, bo te czynniki decydują o tym, jak właściciel mógłby ze swej nieruchomości korzystać, gdyby nie jej obciążenie. Następnie ocenić należy właściwości urządzeń, które uprawniony przedsiębiorca posadowił lub zamierza posadowić na obciążonej nieruchomości oraz określić uciążliwości wynikające z ich stałej obecności na gruncie, nad nim lub pod nim, względnie także uciążliwości wynikające z ich działania, nadto ocenić stopień ich natężenia. Sąd wskazał, że takie założenia legły u podstaw opinii sporządzonej przez biegłego z dziedziny (...). Biegły wyjaśnił, że określenie wysokości wynagrodzenia możliwe jest w praktyce wyłącznie sposobem pośrednim, tj. parametrycznym. Wartość służebności jest sumą dwóch składników: obniżenia wartości nieruchomości na skutek lokalizacji urządzenia przesyłowego i wynagrodzenia za współkorzystanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości w przyszłości w pasie służebności przesyłu. Biegły podał wzór matematyczny, którym posłużył się do wyliczenia wysokości wynagrodzenia, każdą ze zmiennych uzasadnił i wskazał ich wysokość, powołując się na opisaną wyżej specyfikę eksploatacji linii przesyłowej SN 15 kV oraz stan zagospodarowania i przeznaczenie nieruchomości wnioskodawczyni. Sąd wskazał, że w pismach procesowych z dnia 19 lipca 2019 r. uczestnik zakwestionował zasadność przyjmowania jako składnika wynagrodzenia obniżenia wartości nieruchomości. Oświadczył, że w jego ocenie odszkodowanie z tytułu obniżenia wartości nieruchomości na skutek lokalizacji urządzeń przesyłowych nie jest należne jako składnik wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Odszkodowanie może zostać przyznane pod warunkiem udowodnienia powstania szkody, jej wysokości oraz związku z urządzeniem przesyłowym. Przedmiotowe zarzuty w ocenie Sądu Rejonowego nie zasługiwały na uwzględnienie. Przede wszystkim Sąd podkreślił, że źródłem uszczerbku po stronie właściciela nieruchomości jest ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego - służebności przesyłu, a nie wybudowanie na gruncie urządzeń przesyłowych i to ten uszczerbek podlega wyrównaniu w ramach wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Wyjaśnił, że o ile posadowienie urządzeń utrudnia jedynie właścicielowi korzystanie z nieruchomości, o tyle ich legalizacja polegająca na ustanowieniu ograniczonego prawa rzeczowego, obciąża tą nieruchomość prawnie i nakazuje każdoczesnemu właścicielowi respektowanie prawa uprawnionego z tytułu służebności. Stąd przy ustalaniu wynagrodzenia w rozumieniu art. 305⁽²⁾ § 2 k.c. powinno uwzględniać się cały uszczerbek będący następstwem ustanowienia służebności przesyłu. Nie ma przy tym przeszkód, by wynagrodzenie za ustanowioną służebność kompensowało właścicielowi ten uszczerbek w jego majątku, który jest konsekwencją obniżenia wartości nieruchomości, jako składnika jego majątku, w związku z jej obciążeniem służebnością. Tym samym według Sądu Rejonowego wnioskodawczyni nie musiała wykazywać w tym zakresie, wbrew zarzutom uczestnika postępowania, inicjatywy dowodowej. Poniesiony przez nią uszczerbek w zakresie spadku wartości nieruchomości, stanowiący składnik wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, ustalony zaś został przez biegłego z dziedziny (...). Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy w oparciu o opinię biegłego J. M. zasądził na rzecz wnioskodawczyni wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu w kwocie 20 268 zł. Przechodząc do kwestii kosztów postępowania Sąd Rejonowy wyjaśnił, że w realiach rozpoznawanej sprawy interesy wnioskodawczyni i uczestnika postępowania były sprzeczne. Uczestnik kwestionował co do zasady wnioski,

podnosząc zarzut zasiedzenia. Zarzut ten okazał się chybiony, a wniosek o ustanowienie służebności przesyłu - zasadny. Zatem na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. kosztami postępowania obciążony został uczestnik postępowania w całości. Szczegółowe rozliczenie tych kosztów Sąd Rejonowy pozostawił referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył uczestnik – (...) sp. z o.o., zaskarżając je w części, tj. w zakresie punktów 1, 2 i 4 postanowienia.

Zaskarżonemu orzeczeniu skarżący zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 172 k.c., art. 176 k.c. w zw. z art. 352 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, które polegało na nieuwzględnieniu podniesionego w sprawie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, które to prawo zostało następnie przeniesione na rzecz uczestnika – (...) sp. z o.o.;

- art. 7 k.c. oraz art. 224 k.c. w zw. z art. 340 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, które polegało na uznaniu, iż uczestnik w związku z istnieniem urządzeń na gruncie nie posiada służebności w dobrej wierze i uznanie, że domniemanie dobrej wiary, działające na korzyść uczestnika zostało skutecznie obalone, co skutkowało przyjęciem istnienia po stronie uczestnika złej wiary, co miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, choć z akt sprawy wynika odmienny wniosek, wnioskodawca nie wykazał inicjatywy dowodowej aby wykazać złą wiarę do czasu wszczęcia niniejszego postępowania, a uczestnik przedstawił stanowisko, którego wnioskodawca nie zakwestionował;

- art. 305¹ k.c. i art. 305² § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 361 k.c., art. 362 k.c. i art. 363 k.c. poprzez błędna wykładnię i błędne przyjęcie przez Sąd I instancji, że w skład wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu wchodzi składnik w postaci obniżenia wartości nieruchomości w sytuacji, w której wnioskodawca nabył prawo własności nieruchomości z istniejącą siecią, w drodze czynności nieodpłatnej, a ponadto wnioskodawca nie wykazał faktu zaistnienia i wysokości ewentualnego uszczerbku (szkody);

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 223 § 1 k.p.c. w zw. z art. 228 k.p.c., art. 229 k.p.c., art. 230 k.p.c., art. 231 k.p.c. i art. 227 k.p.c. skutkujące nieustaleniem stanu faktycznego w sprawie i brakiem wszechstronnego rozważania zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz niezastosowanie domniemania faktycznego, zasad doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej dla oceny tego materiału, a także przekroczenie swobodnej oceny dowodów, które skutkowało:

a) niewłaściwym ustaleniem stanu faktycznego polegającym na nieprzyjęciu, że urządzenia przesyłowe na nieruchomości wnioskodawcy istnieją co najmniej od końca 1975 r. i są stale eksploatowane w niezmienionym zakresie, znajdują się w posiadaniu uczestnika i jego poprzednika, co stanowi wyraz posiadania służebności;

b) nieprzeprowadzenie dowodu z dwóch decyzji Wojewody (...) znajdujących się w aktach ksiąg wieczystych o nr (...) i niedokonanie na ich podstawie ustalenia przeniesienia posiadania prawa służebności i przeniesienia urządzeń na dzień 5 grudnia 1990 r. ze Skarbu Państwa na rzecz poprzednika uczestnika;

c) nieprzeprowadzenie dowodu z fragmentu załącznika nr (...) (po (...) - (...) C.) oraz z dwóch decyzji Wojewody (...) z dnia 19 grudnia 1996 r. i 10 października 1997 r. i nieustalenie na ich podstawie faktu przeniesienia posiadania na rzecz uczestnika z dniem 30 czerwca 2007 r.

d) pominięcie przy ustaleniu stanu faktycznego:

- odpisów z ksiąg wieczystych o nr (...) ((...) C.)

- zeznań świadka E. W.;

- decyzji Wojewody (...) z dnia 19 grudnia 1996 r. i z dnia 10 października 1997 r.

- wyciągu z aktu notarialnego (...) wraz z fragmentem załącznika nr (...) (poz. 750 – (...) C.);

- stanowiska wnioskodawcy, który nie zakwestionował faktów powołanych przez uczestnika w odpowiedzi na wniosek, a które stanowią istotę i podstawę podniesionego zarzutu zasiedzenia;

co miało wpływ na wynik sprawy z uwagi na niewłaściwe ustalenia stanu faktycznego w zakresie faktycznej daty rozpoczęcia posiadania służebności, faktycznego posiadania służebności i przeniesienia posiadania na kolejnych poprzedników uczestnika, co skutkowało nieuwzględnieniem zarzutu zasiedzenia służebności;

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 228 k.p.c., 229 k.p.c., 230 k.p.c., 231 k.p.c. i 227 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1¹ k.p.c., skutkujące niepełnym ustaleniem stanu faktycznego w sprawie i niezasadnym przyjęciem, że uczestnik nie wykazał faktów niezbędnych do uwzględnienia zarzutu zasiedzenia, co wynika z okoliczności nieustalenia przez Sąd następujących faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy:

a) daty objęcia urzędzeń i służebności w posiadanie (tj. wskazanie daty początkowej korzystania z urzędzeń), od której daty należy liczyć posiadanie prowadzące do zasiedzenia, choć z materiału dowodowego zebranego w sprawie oraz ze stanowiska stron wynika, że urzędzenia na nieruchomości wnioskodawcy znajdują się na niej co najmniej od końca 1975 r.;

b) daty, kiedy urzędzenia, których fragment znajduje się na nieruchomości wnioskodawcy zostały wybudowane, a także kiedy zostały oddane do eksploatacji, choć z zebranego w sprawie materiału dowodowego w tym przede wszystkim z zeznań świadka wynika, że urzędzenia te wybudowano w 1941 r., a z całą pewnością istnieją i mają charakter czynny w takim stanie jak obecnie od końca 1975 r., kiedy świadek rozpoczął pracę;

c) daty przejścia własności urzędzeń i daty przejścia posiadania służebności i posiadania urzędzeń w dacie 5 grudnia 1990 r. (przejście ze Skarbu Państwa na rzecz (...) w P.) oraz w dacie 30 czerwca 2007 r. (przejście z (...) SA na rzecz uczestnika);

d) nieprzerwanego posiadania urzędzeń i prawa służebności na nieruchomości wnioskodawcy począwszy co najmniej od końca 1975 r.,

co miało wpływ na wynik sprawy z uwagi na niewłaściwe ustalenie stanu faktycznego w zakresie faktycznej daty rozpoczęcia posiadania służebności, faktycznego posiadania służebności i przeniesienia posiadania na kolejnych poprzedników uczestnika, co skutkowało nieuwzględnieniem zarzutu zasiedzenia służebności;

- naruszenia art. 520 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 520 § 2 i 3 k.p.c. i niezastosowanie art. 520 § 1 k.p.c., co skutkowało obciążeniem uczestnika kosztami postępowania w całości, pomimo że konieczność powołania biegłych wynika z działania wnioskodawcy, aby uczynić zadość dochodzonemu przez wnioskodawcę roszczeniu, zatem powinna mieć zastosowanie ogólna reguła dotycząca ponoszenia kosztów w postępowaniu nieprocesowym, a w przypadku oddalenia wniosku w całości, kosztami postępowania winien zostać w całości obciążony wnioskodawca.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku w całości, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie 2. poprzez zasądzenie wynagrodzenia za służebność obejmującego wyłącznie dalsze korzystanie tj. w kwocie 14 307 zł oraz obciążenie wnioskodawcy kosztami postępowania w całości oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Podniesiony przez apelującego zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu okazał się uzasadniony.

Sąd pierwszej instancji uznał, że co do napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia SN 15 kV wnioskodawca nie zaoferował dowodów, które dałyby podstawę do ustalenia, w jakiej konkretnie dacie na nieruchomości wnioskodawczyni zostały wybudowane elementy infrastruktury przesyłowej. Stwierdził, że brak podstaw do uznania, że linia została wybudowana i funkcjonuje od lat 60 – tych, wskazał, że zeznania świadka E. W. nie znalazły potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym, w tym brak jest jakiegokolwiek dokumentu uprawniającego twierdzenia świadka w tym zakresie. Sąd Okręgowy zauważa, że o ile niewątpliwie brak jest w sprawie dokumentów, które potwierdzałyby wybudowanie linii w latach 60 – tych o tyle Sąd pierwszej instancji pominął dwie istotne okoliczności. Zeznania świadka E. W. (pracownika (...) i jego poprzedników prawnych w latach 1965 do 2013) potwierdzają, że linia ta istniała i funkcjonowała co najmniej od 1975 roku, to jest od roku kiedy świadek pracował w C. (w latach 1975 do 1985). Świadek wyraźnie wskazał, że w 1975 roku linia ta istniała i funkcjonowała. A zatem najpóźniejszą datą jako datą wykazania istnienia linii jest 31 grudnia 1975 roku. Ponadto Sąd Rejonowy przy ustalaniu tej okoliczności naruszył art. 230 k.p.c. Wskazać należy, że uczestnik postępowania w odpowiedzi na wniosek wskazał, że znajdująca się na nieruchomości wnioskodawczyni (działka (...)) linia SN 15kV została pobudowana w latach 60 – tych XX wieku. Urządzenia łączą się z (...) (...) w C.. Przewodniczący zarządzeniem z dnia 6 marca 2014 roku zobowiązał pełnomocnika wnioskodawczyni do ustosunkowania się do zarzutu zasiedzenia służebności w terminie 21 dni pod rygorem pominięcia spóźnionych twierdzeń, wniosków i zarzutów. Pełnomocnik wnioskodawczyni w piśmie z dnia 11 marca 2014 roku wskazał, że brak jest normy prawnej, która umożliwia nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu, nadto zarzucił, że wnioskodawca nie wykazał przeniesienia posiadania, brak podstaw do przyjęcia po stronie wnioskodawcy dobrej wiary, część dokumentów uczestnik przedłożył w kserokopii, brak podstaw do uznania, że wnioskodawczyni działa z naruszeniem zasad współżycia społecznego. Natomiast nie zakwestionował daty posadowienia urządzeń wskazaną przez uczestnika postępowania, co więcej w tym zakresie nie przedstawił żadnych twierdzeń. Zgodnie zaś z art. 230 k.p.c. gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Tym brak przedłożenia dokumentów odnośnie budowy linii (co z uwagi na znaczny upływ czasu od tych zdarzeń niewątpliwie jest utrudnione, a wczasami wręcz niemożliwe) nie uzasadnia stanowiska o niewykazaniu daty jej posadowienia, skoro wnioskodawczyni nie zaprzeczyła faktom wskazanym przez uczestnika, a nadto z zeznań świadka wynika kiedy na pewno linia była posadowiona (1975 rok). Wskazać również należy, że z zeznań wnioskodawczyni wynikało, że na jej nieruchomości jest drewniany słup i inne słupy poza działkami zostały wymienione na betonowe, ale kiedy pracownicy (...) chcieli postawić słup betonowy obok drewnianego słupa nie wyraziła zgody na postawienia słupa betonowego. Zeznania te potwierdzają, że na nieruchomości wnioskodawczyni stoi wcześniejszy słup drewniany.

Istotą prawa służebności przesyłu jest uprawnienie przedsiębiorstwa przesyłowego do korzystania z cudzego gruntu w zakresie umożliwiającym eksploatację przechodzących przez ten grunt urządzeń służących do przesyłania pary, gazu, wody czy energii elektrycznej (art. 305¹k.c.). Do wykazania przeniesienia posiadania tego rodzaju służebności na wnioskodawcę nie było konieczne udowodnienie przeniesienia przez jego poprzednika prawnego konkretnie oznaczonych urządzeń technicznych, lecz wykazanie, że urządzenia służące do przesyłu mediów w zakresie działalności przedsiębiorstwa przesyłowego, znajdujące się wewnątrz, na lub ponad gruntem, istniały w oznaczonym miejscu i były wykorzystywane do tego celu oraz że działanie to jest kontynuowane przez uczestnika. W przypadku linii wystarczające jest wykazanie jej trwałego, niepodlegającego zmianom, przebiegu i lokalizacji na nieruchomości obciążonej, natomiast nie ma istotnego znaczenia skład techniczny urządzeń przesyłowych i protokolarne potwierdzenie ich przekazania następcy (postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16). Do posiadania służebnością stosuje się art. 352 k.c. oraz odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy, w tym m.in. art. 348 k.c., który reguluje przeniesienie tego posiadania. Zgodnie z jego dyspozycją, przeniesienie posiadania następuje przede wszystkim przez wydanie rzeczy. Ustawodawca zrównuje jednak w skutkach prawnych z wręczeniem rzeczy także wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzenie rzeczą, jak również środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą. Jednocześnie zwrócić należy uwagę, co istotne na gruncie niniejszej sprawy, że przy odpowiednim stosowaniu przepisów, nie można pomijać natury stosunku prawnego, do którego przepisy te należy odnieść.

Wobec powyższego w przypadku służebności gruntowej o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu należy mieć na uwadze, iż łączy się ona nierozzerwalnie z kwestią własności urządzeń przesyłowych, z których korzystanie wypełnia treść omawianej służebności. Uwzględniając powyższe, przeniesienie własności urządzenia przesyłowego należy uznać za wydanie środka, które daje faktyczną możliwość wykonywania służebności przesyłu. Oznacza to w konsekwencji, iż przeniesienie posiadania owej służebności następuje wskutek zmiany dotychczasowego właściciela urządzeń przesyłowych, w stosunku do których było wykonywane to posiadanie, przy założeniu, iż nowy właściciel w dalszym ciągu wypełnia przesłanki przewidziane dla posiadacza służebności i korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności. W tym miejscu wskazać należy, że własność urządzenia przesyłowego jako ruchomości oraz służebność przesyłu, tu służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jako prawa rzeczowe do nieruchomości, o których mowa w art. 55¹ k.c. wchodzi w skład przedsiębiorstwa i zgodnie z art. 55² k.c. zostają objęte przez czynność prawną mającą za przedmiot przedsiębiorstwo. Stąd też czynność polegająca na zbyciu lub przekształceniu przedsiębiorstwa rozciąga się także na własność urządzenia przesyłowego, w związku z którym wykonywane są służebności. Innymi słowy: następca prawny przedsiębiorstwa/przedsiębiorcy będącego właścicielem urządzenia przesyłowego, staje się jednocześnie jego następcą prawnym w zakresie obejmującym posiadanie służebności przesyłu. W ocenie Sądu Okręgowego przedłożone przez uczestnika dokumenty wskazują i potwierdzają kolejnych uprawnionych do posiadania przedmiotowych urządzeń odpowiadających treści omawianej służebności i rzeczywiście wykorzystujących infrastrukturę do zadań powierzonych w okresie biegu zasiedzenia. Nie budzi wątpliwości nieprzerwane posiadanie urządzeń przesyłowych przez uczestnika i jego poprzedników prawnych. Podkreślić należy, że w przypadku uczestnika następowały zmiany w zakresie formy działalności przedsiębiorstwa w oparciu o tę samą infrastrukturę. Przy czym wskazać należy, że na żadnym etapie postępowania wnioskodawczyni nie podniosła zarzutu co do przekształceń podmiotowych uczestnika, jedynie zarzut braku wykazania przeniesienia posiadania, który okazał się bezzasadny.

Zgodnie z art. 336 k.c. posiadaczem rzeczy jest zarówno ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny), jak i ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny). Z treści art. 285 § 1 k.c. wynika, że nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności. Art. 292 k.c. precyzuje, że przepisy o nabyciu własności nieruchomości stosuje się odpowiednio. Zgodnie z art. 172 § 1 k.c., posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze. Natomiast § 2 tegoż artykułu stanowi, iż po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Art. 172 § 1 i 2 k.c. w okresie od dnia wejścia w życie kodeksu cywilnego – do dnia 30 września 1990 r. stanowił, że termin zasiedzenia dla posiadacza w dobrej wierze wynosi 10 lat, zaś w przypadku złej wiary – 20 lat. Z kolei zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. 1990r., Nr 55, poz. 321 ze zm.) - do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się od tej chwili przepisy niniejszej ustawy; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie. Oznacza to, że jeżeli termin zasiedzenia rozpoczął się po wejściu w życie Kodeksu cywilnego, ale jego zakończenie nie nastąpiło przed dniem 1 października 1990 r., zastosowanie znajdują terminy określone w art. 172 k.c. w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, czyli dwadzieścia lub trzydzieści lat. Przepis art. 9 powołanej ustawy obejmuje bowiem także wypadki, gdy ustawa przedłuża termin zasiedzenia. Do przypadków zaś zasiedzenia, które nastąpiło przed wejściem w życie ustawy nowelizującej będą miały zastosowanie 10-letnie i 20-letnie okresy posiadania, przewidziane w art. 172 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed tą datą.

Mając zatem na uwadze, że linia była posadowiona najpóźniej 31 grudnia 1975 roku, doszło do jej zasiedzenia przy uznaniu złej wiary uczestnika po 30 latach, z dniem 31 grudnia 2005 roku. Sąd odwoławczy uznał, że po stronie

uczestnika zachodzi zła wiara. Domniemanie dobrej wiary zostało obalone, poprzednicy prawni uczestnika wiedzieli lub z łatwością mogli dowiedzieć się, że nieruchomości na której stoją urządzenia elektroenergetyczne jest własnością osoby trzeciej.

Brak jest podstaw od uznania, że przed wejściem w życie przepisów od art. 305¹ k.c. do art. 305⁴ k.c. nie było dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy zauważa, iż przed zmianą Kodeksu cywilnego, dokonaną ustawą z dnia 30 maja 2008 r. (Dz. U. Nr 116, poz. 731), która to weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008r., ustawodawca w art. 305⁽¹⁾ k.c. wprowadził do kodeksu cywilnego instytucję służebności przesyłu, w judykaturze i doktrynie panowało przekonanie, że służebność gruntowa była instytucją prawa rzeczowego przystosowaną najlepiej do zaspokajania i obsługi interesów zarówno właściciela nieruchomości, jak i przedsiębiorcy przesyłowego. Jednak z uwagi na jednoczesne zastrzeżenia co do wykorzystania w tym przedmiocie unormowań regulujących „klasyczną” służebność gruntową, zachodziła potrzeba interwencji ustawodawczej mającej na celu dostosowanie służebności gruntowej do wymagań związanych z koniecznością zapewnienia dostępu przedsiębiorcy przesyłowemu do urządzeń posadowionych na cudzych gruntach, dlatego w noweli z dnia 30 maja 2008 r. wprowadzono do Kodeksu cywilnego służebność przesyłu, jako rodzaj służebności gruntowej. Różni się ona w kilku istotnych kwestiach od tradycyjnej służebności gruntowej, którą pozostawiono bez zmian, natomiast art. 305⁽⁴⁾ k.c. stanowi, że do służebności przesyłu stosuje się odpowiednie przepisy o służebnościach gruntowych. Zmiany te w niczym nie naruszyły dotychczasowych uregulowań w zakresie nabycia służebności gruntowej (służebności przesyłu) w drodze zasiedzenia. W tym miejscu wyjaśnić należy istotną w niniejszej sprawie okoliczność, związaną z nabyciem służebności gruntowej o treści służebności przesyłu przez zasiedzenie. Otóż, jak już wyżej wskazano, aż do dnia 3 sierpnia 2008r. przepisy Kodeksu cywilnego nie przewidywały możliwości ustanowienia służebności o charakterze służebności przesyłu, a zatem prawa o treści określonej, obowiązującym obecnie, art. 305⁽¹⁾ k.c. Powszechnie przyjmuje się obecnie, że również pod rządami przepisów Kodeksu cywilnego, obowiązujących przed dniem 3 sierpnia 2008r., możliwe było nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Poglądy te, wyrażone na potrzeby oceny ewentualnych skutków kontynuacji korzystania przez przedsiębiorców przesyłowych z urządzeń przesyłowych posadowionych na cudzej nieruchomości zapoczątkowanego przed dniem 3 sierpnia 2008r. (tj. po wprowadzeniu do Kodeksu cywilnego instytucji służebności przesyłu), także po tej dacie, w pełni zachowują aktualność dla oceny skutków posiadania służebności, o której mowa była w art. 175 Prawa rzeczowego (Dekret z dnia 11 października 1946 r., Dz. U. 1946 nr 57 poz. 319) również po dniu wejścia w życie Kodeksu cywilnego, który instytucji takiej nie przewidywał. Należało zatem uznać, że posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, mogło prowadzić do nabycia tego ostatniego przez zasiedzenie. W istocie bowiem, sytuacja faktyczna posiadacza w przypadku realizacji obu tych uprawnień (służebności przesyłu i służebności gruntowej o treści służebności przesyłu) jest identyczna i polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Poglądy te utrwalone są w judykaturze (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013r., sygn. akt III CZP 18/13, L.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011r., sygn. akt V CSK 502/10, Lex Nr 1096048; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012r., sygn. akt III CZP 93/11; Lex Nr 1136115; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006r., sygn. akt I CSK 11/05, Lex Nr 181257; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008r., sygn. akt I CSK 171/08, Lex Nr 496363; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010r., sygn. akt III CZP 108/10, Lex Nr 688690; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009r., sygn. akt III CZP 70/09, L.) i Sąd Okręgowy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, w pełni je podziela. Co więcej, przedmiotową sprawę należy uznać za jedną z typowych, wobec czego nie ma podstaw do dokonywania innej, aniżeli poparta utrwalonym już poglądem judykatury, jej oceny.

Nie została również naruszona zasada zamkniętego katalogu (numerus clausus) ograniczonych praw rzeczowych. W tym przypadku chodzi o zasiedzenie służebności gruntowej, a tego rodzaju służebność przewidziana została w kodeksie cywilnym od daty jego wejścia w życie (art. 285 k.c.), przy czym w razie spełnienia przesłanek wynikających z art. 292 k.c. w zw. z art. 172 i nast. k.c. może być nabyta przez zasiedzenie. Zgodnie z art. 285 § 2 k.c. służebność gruntowa może mieć jedynie na celu zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej. Mimo ujawniających się na gruncie obecnej regulacji kodeksowej różnic w zakresie konstrukcji prawnej pomiędzy służebnością przesyłu a służebnością

gruntową, egzemplifikujących się przede wszystkim w braku powiązania służebności przesyłu z nieruchomością władnącą, należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zasadnie przyjmuje się, iż na gruncie stanu prawnego obowiązującego przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. możliwe było obciążenie nieruchomości służebnością gruntową odpowiadającą swą treścią służebności przesyłu (por. np. uchwała SN z dnia 17 stycznia 2003 r., sygn. akt III CZP 79/02, publ. OSNC 2003, nr 11, poz. 142; uchwała SN z dnia 3 czerwca 1965 r., sygn. akt III CO 34/65, publ. OSNC 1966, nr 7-8, poz. 109; uchwała SN z dnia 30 sierpnia 1991 r., sygn. akt III CZP 73/91, publ. OSNC 1992, nr 4, poz. 53; postanowienie SN z dnia 8 września 2006 r., sygn. akt II CSK 112/06, publ. Monitor Prawniczy 2006, nr 19, s. 1016; postanowienie Sądu Najwyższy z dnia 4 października 2006 r., sygn. akt II CSK 119/06, publ. Monitor Prawniczy 2006, nr 21, poz. 1128), a także jej nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia na podstawie art. 292 k.c. w zw. z art. 285 k.c. (por. np. uchwała SN z dnia 7 października 2008, sygn. akt III CZP 89/08, publ. Biul. SN 2008, nr 10, poz. 7; wyrok SN z dnia 31 maja 2006 r., sygn. akt IV CSK 149/05, niepubl.; postanowienie SN z z dnia 6 lipca 2011 r. I CSK 157/11 LEX nr 1050400, Biul.SN 2011/11/12, M.Prawn. 2012/9/483-485; Katarzyna A. Dadańska Komentarz do art.305 1 Kodeksu cywilnego stan prawny na 1.09.2012 r. LEX). Jak wskazał SN w uchwale z 7.10.2008 r. (III CZP 89/08 LEX nr 458125, Biul.SN 2008/10/7, M.Prawn. 2014/18/980): „Ustanowienie służebności przesyłu następuje na rzecz przedsiębiorcy, a jej nabycie w drodze zasiedzenia następuje przez przedsiębiorcę, a nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej lub przez takiego właściciela. Przy instytucji przesyłu kategoria "nieruchomości władnącej" w ogóle nie występuje. Oznaczenie takiej nieruchomości jest więc dla ustanowienia lub nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu niepotrzebne.” Konsekwentnie nie występuje przesłanka w postaci zwiększenia użyteczności takiej nieruchomości, gdyż ustanowienie służebności gruntowej na prawach służebności przesyłu ma na celu zwiększenie użyteczności przedsiębiorstwa, a nie nieruchomości władnącej lub jej oznaczonej części. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 czerwca 2018 r. II CSK 89/18 uznał, że nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego było możliwe także przed wprowadzeniem do Kodeksu cywilnego instytucji służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy zauważa, że w orzecznictwie sądowym przepisy o służebnościach gruntowych poddaje się szerokiej wykładni, dopuszczając możliwość ich stosowania przez analogię. W związku z problemami rozważanymi w niniejszej sprawie trzeba wspomnieć o sytuacjach ustanawiania służebności gruntowych w relacjach między właścicielami nieruchomości sąsiednich, z których jedna ma bezpośredni dostęp do sieci wodociągowej, elektrycznej czy innej, a właściciel drugiej chce taki dostęp uzyskać i w tym celu ubiega się o obciążenie nieruchomości przylegającej do sieci, lub także dalszych, kolejnych nieruchomości oddzielających jego nieruchomość od niej, służebnością polegającą na doprowadzeniu po nich właściwych urządzeń w celu zaopatrzenia jego nieruchomości w wodę, energię lub w celu stworzenia dla niej warunków dla świadczenia mu usług telekomunikacyjnych. Pogląd o dopuszczalności uregulowania tego rodzaju stosunków między współwłaścicielami przez zastosowanie per analogiam przepisów o służebności gruntowej został wyrażony na gruncie prawa rzeczowego w orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 31 grudnia 1962 r., II CR 1006/62 (OSPika 1964, poz. 91), a w okresie obowiązywania kodeksu cywilnego został podtrzymany w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1965 r., III CO 34/65 (OSNC 1966, nr 7-8, poz. 109) oraz w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 1991 r., III CZP 73/91 (OSNCP 1992, nr 4, poz. 53). Możliwość zastosowania do powyższej sytuacji per analogiam przepisów o służebności gruntowej nie budziła i nie budzi większych wątpliwości, gdyż nie wiąże się z odstępieniem od ustawowej konstrukcji służebności gruntowej. Służebność o rozważanej treści niewątpliwie zwiększa użyteczność nieruchomości władnącej (art. 285 § 2 k.c.), a jej wykonywanie ma dla obu nieruchomości znaczenie odpowiadające określonemu w art. 285 § 1 k.c. (vide: uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt III CZP 87/13, Legalis numer 797812).

Sąd odwoławczy uznał, że zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu był zasadny, tym samym wobec dysponowania przez uczestnika tytułem prawnym do władania nieruchomością w zakresie służebności, wniosek o ustanowienie służebności podlegał oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie i wniosek oddalił.

Konsekwencją powyższego była zmiana rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, którymi Sąd na podstawie art. 520§3 k.p.c. obciążył w całości wnioskodawczynię, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu, z zaznaczeniem, że koszty zastępstwa prawnego należne są w stawce minimalnej.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł art. 520§3 k.p.c. obciążając nimi w całości wnioskodawczynię. Uczestnik poniósł koszty: opłatę od uzasadnienia 100 zł oraz koszty zastępstwa prawnego w kwocie 240 zł ustalone na podstawie §10 ust. 1 pkt 1 w zw. z §5 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Jolanta Borkowicz – Grygier Brygida Łagodzińska Krzysztof Godlewski